

TIIVISTELMÄ MANNER-SUOMEN MAASEUDUN KEHITTÄMISOHJELMAN 2014–2020 VUODEN 2017 RAPORTISTA

1. Toimeenpanon edistyminen

Maksut

Vuoden 2017 loppuun mennessä oli maaseutuohjelmasta maksettu yhteensä 2,76 mrd. euroa (josta EU 1,16 milj. euroa), yhteensä 49 % ohjelmakaudelle 2014–2020 varatusta kehyksestä. Lisäksi vuoden 2017 loppuun mennessä oli maksettu kokonaan kansallisesti luonnonhaittakorvauksia yhteensä 912 milj. euroa ja maatalousinvestointeihin 25,6 milj. euroa. Maaseutuohjelman toteuma 31.12.2017 esitetään liitteessä 1.

Toimenpiteiden toteuma tavoitteisiin nähden

Kehittämishankkeet

Kehittämishankkeita toteutetaan maaseutuohjelmassa kolmella toimenpiteellä: koulutus ja tiedonvälitys, maaseudun palvelut ja kylien kehittäminen sekä yhteistyötoimenpide. Vuoden 2017 lopussa kehittämishankkeita oli hyväksytty yhteensä 3 069 kpl, joista päättynyt oli 774 kpl. Hankkeista 93 % oli haettu Leader-ryhmien kautta. Koulutuksen ja tiedonvälityksen kiinnostavuus näyttää jonkun verran vähentyneen yhteistyötoimenpiteen johdosta. Kuitenkin molemmista toimenpiteistä on haettu runsaasti rahoitusta. Maaseudun palveluiden ja kylien kehittämisen suosituimmat alatoimenpiteet ovat olleet peruspalveluinvestoinnit, vapaa-ajan infrastruktuuri-investoinnit ja laajakaistat.

Maaseudun innovaatioryhmä EIP (European Innovation Partnership) on rahoituskaudella 2014- 2020 uusi tukimuoto, jota kohtaan on ollut paljon kiinnostusta. Sen tavoitteena on lisätä maatalouden tai metsätalouden tuottavuutta, tehokkuutta ja kestävyyttä alan yritysten ja asiantuntijoiden välisenä yhteistyönä. Tavoitteena on rahoittaa 10 maaseudun innovaatioryhmää ohjelmakauden. Käytettävissä on 3 miljoonaa euroa julkista rahoitusta.

Innovaatioryhmien tavoitteena on vauhdittaa maaseudun elinkeinojen kehitystä ja uudistumista hyödyntämällä osaamista. Innovaatiota valmisteleva ryhmä koostuu maa-, metsä- ja elintarvikealan yrittäjistä sekä innovaation toteuttamiseksi tarvittavista asiantuntijoista. Tavoitteena on hankkeen avulla toteuttaa suunniteltu innovaatio. Hankkeen jälkeen innovaatio pyritään siirtämään käyttöön tai sitä aletaan esitellä laajemmin.

Maa- ja metsätalousministeriö järjesti kolmannen kansallisia maaseudun innovaatioryhmiä koskevan haun maaliskuussa 2017. Haku toteutettiin kaksivaiheisena: ideahaku ja varsinainen hakukierros. EIP-hankkeille on oma, erillinen valintamenettelynsä.

Rahoitettavaksi vuonna 2017 valittiin kolme hanketta:

Digipaali-hanke kehittää palvelua, jolla voidaan kerätä tietoja paaleista. Paalattaessa paaliin liitetään tunnistin, jonka avulla se voidaan jäljittää. Hanke testaa digitaalista paalivarastoa, jonka avulla tuottaja voi suunnitella toimintaansa sekä seurata laatua ja hävikkiä. Innovaatioryhmää koordinoi Hämeen ammattikorkeakoulu.

Älyrehu-hankkeessa haetaan hyötyjä karjatiloilta, joille rehun hankkiminen voi muodostaa puolet tuotantokustannuksista. Tilalla itse tuotetun rehun laatua pyritään parantamaan ja siten vähentämään ostorehun tarvetta. Kehitteillä on mittausjärjestelmä, jolla tuottaja voi seurata yksittäisen lehmän hyvinvointia ja määritellä ruokintaa sen mukaan. Innovaatioryhmää koordinoi Oulun yliopisto.

Kuvaa nautaa -hanke hyödyntää lämpökuvausta eläinten hyvinvoinnin seuraamisessa. Lämpökuvaus voidaan tehdä eläimelle stressittömällä tavalla ja sillä saadaan tietoa sairauksista varhaisessa vaiheessa. Lämpö-

kuvien tulkitsemiseksi niiden tietoja verrataan eläinlääkäreiden havaintoihin. Tavoitteena on rakentaa tuottajien käyttöön soveltuva aplikaatio. Innovaatioryhmää koordinoi Savonia ammattikorkeakoulu.

Aiemmin käynnistyneet viisi innovaatioryhmää jatkoivat toimintaansa vuoden 2017 aikana. Innovaatioryhmiä on käynnissä yhteensä 8 kappaletta ja kaikki hankkeet on saatu hyvin käyntiin.

Aiemmin valitut maaseudun innovaatioryhmät ovat seuraavat:

- Maatalouden liiketoiminnan kehittäminen älykkäällä data-analytiikalla (MIKÄ-DATA)/ Tampereen teknillinen yliopisto Porin laitos
- Biokaasulaitoksesta ravinteita, energiaa ja elinkeinotoimintaa maaseudulle/ Suomen ympäristökeskus
- Hukkakauran ja muiden rikkakasvien tunnistaminen pienoishelikopterikuvista/ Turun yliopisto
- Laatuauran tuotanto ja siitä syntyvän kasvimassa hyötykäyttö termomekaanisen prosessin avulla/Luonnonvarakeskus
- Viljankuivaamon kosteudenpoistoprosessin, energiankäytön ja ohjauksen kehittäminen/ MTY Sippola

Vuonna 2017 käynnissä oli kymmenen valtakunnallista hanketta. Lisäksi vuoden 2017 aikana valittiin rahoitettavaksi kaksi uutta hanketta, jotka käynnistävät toimintansa vuoden 2018 alussa. Uudet hankkeet ovat Turun yliopiston hallinnoima Maaseudun toimijoiden hankintaosaaminen vahvaksi –hanke sekä Vaasan yliopiston hallinnoima Maaseudun kuljetusten ja liikkumisen digiboksi –hanke.

Vuonna 2017 käynnissä oli kuusi koordinaatiohanketta. Lisäksi hallinnossa valmisteltiin koordinaatiohankkeiden hakua vuodelle 2018. Tavoitteena oli uudistaa koordinaatiohankkeiden tehtäväkuvaukset sekä yhdistää teemoja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Yrityshankkeet

Yrityshankkeita toteutetaan maaseutuohjelmassa kolmella alatoimenpiteellä: maataloustuotteiden jalostuksen, kaupan pitäminen ja/tai kehittäminen, yrityksen perustamistuki muuhun kuin maataloustoimintaan maaseutualueilla ja tuki investointeihin muun kuin maataloustoiminnan perustamiseksi ja kehittämiseksi. Vuoden 2017 loppuun mennessä yrityshankkeita oli hyväksytty 2 712 kpl ja päättynyt oli 935 hanketta. 42 % hankkeista on haettu Leader-ryhmien kautta.

Neuvonta

Vuoden 2017 loppuun mennessä oli toteutettu yhteensä 28 202 neuvontatapahtumaa, yhteensä 13 367 tilalle. Eniten neuvontaa annettiin ympäristöasioista, tuotantoeläinten terveydenhoidosta ja hyvinvoinnista, luonnonmukaisesta tuotannosta ja viherryttämistuen vaatimuksista.

Maatilojen nykyaikaistamis- ja kilpailukykyneuvonta käynnistyi elokuussa 2017. Mavi valitsi neuvojat hankintalain mukaisella valintamenettelyllä. Järjestelmään valittiin 307 neuvojaa yhteensä 63 eri organisaatiosta. Mavi järjesti uusille neuvojille alkukoulutustilaisuuden kesäkuussa 2017. Kilpailukykyneuvonta on herättänyt viljelijöissä suurta kiinnostusta, ja sen suosion odotetaan kasvavan vuoden 2018 kuluessa.

Maatalouden investoinnit

Ohjelmakauden alussa investointien toteutus käynnistyi hieman arvioitua hitaammin, mutta ohjelmakauden edetessä toimenpiteen toteutus on edennyt nopeasti. Vuoden 2017 loppuun mennessä päätyneitä hankkeita oli yhteensä 1 781 kpl.

Vuonna 2017 eniten EU-osarahoitettua investointiavustusta myönnettiin lypsy- ja nautakarjatalouden investointeihin. Rahoitusta myönnettiin sekä navetoiden uudisrakentamiseen että peruskorjaus- ja laajennushankkeisiin. Uudisrakentamisessa on suuntauduttu kokonaan pihattonavetoihin. Lypsy- ja nautakarjatalouden investointeja tehdään koko maassa, mutta voimakkaimmin ne kohdentuvat Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Savon alueille. Myös kasvihuonetuotantoon on investoitu merkittävästi. Kasvihuonetuotannon investoinnit kohdistuvat etenkin Pohjanmaan, Varsinais-Suomen ja Satakunnan alueille. Kokonaan kansallisesti rahoitetuista hankkeista eniten toteutettiin peltojen säätösalojitukseen ja sala-
ojitukseen liittyviä hankkeita.

Nuorten viljelijöiden aloitustuki

Vuonna 2017 maatalouteen suunnatun aloitustuen haku oli avoinna koko vuoden. Poro- ja luontaiselinkeinojen aloitustuen haku avautui toukokuussa 2017.

Päätyneiden hankkeiden lukumäärä on pieni johtuen osittain maksurytmistä, mutta myös sidontojen perusteella toimenpiteen toteutus on jäljessä arvioidusta. Vuonna 2018 haun arvioidaan vilkastuvan mm. luopumistukijärjestelmän päättymisestä johtuen, mutta todennäköisesti ohjelmakaudella ei päästä myönnettyjen aloitustukien määrälliseen tavoitteeseen.

Aloitustuen hakuvilkkaus vaihteli alueellisesti, joka on luonnollinen seuraus tilojen lukumäärän alueellisesta vaihtelusta. Eniten aloitustukia myönnettiin Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa, vähiten Kainuussa ja Keski-Suomessa.

Ympäristökorvaukset ja ei-tuotannolliset investoinnit

Ympäristösitoumukseen sitoutui vuonna 2015 viisivuotisin sitoumuksin noin 86 % aktiiviviljelijöistä, jotka hakivat suorien tukien perustukea. Vuonna 2017 sitoumuksia oli voimassa noin 43 400 kappaletta. Sitoutuneiden määrä väheni edellisestä vuodesta noin 600:lla. Sitoutuneiden suhteellinen osuus perustukea hakevista aktiiviviljelijöistä pysyi vuonna 2017 lähes entisellään.

Vuonna 2017 sitoumusala väheni vuodesta 2016 noin 7 700 hehtaaria ollen yhteensä noin 2,07 milj. hehtaaria.

Ympäristösitoumusten tavoiteala täyttyi jo ensimmäisenä sitoumusvuonna 2015, eikä uusia sitoumuksia ole sen jälkeen tehty. Sitoumusalan hallinnan muutoksissa, kuten sukupolvenvaihdoksissa, luopujan olemassa olevaa sitoumusta voidaan jatkaa tai se voidaan jakaa.

Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoidosta sopimusmäärä kasvoi vuodesta 2016 vuoteen 2017 yhteensä 205 sopimuksella ja ala yli 2 200 hehtaarilla. Sopimuksia oli vuonna 2017 voimassa 2 271 tilalla yhteensä 3 050 ja ne koskivat yhteensä noin 31 400 hehtaaria (tavoiteala 42 000 ha). Sopimusalasta noin 37 % on arvokkaaksi perinnebiotoopiksi luokiteltua, 46 % muita perinnebiotooppeja ja 17 % muita kuten luonnonlaitumia, metsäsaarekkeitä ja reunavyöhykkeitä.

Kosteikon hoidon sopimusmäärä kasvoi 28 sopimuksella, 61 hehtaarilla vuodesta 2016. Kosteikkosopimuksia oli vuonna 2017 voimassa 274 kappaletta ja ne koskivat yhteensä 903 hehtaaria (tavoiteala 1 100 ha).

Kurki-, hanhi, ja joutsenpeltojen sopimus ei ole ollut haettavana vuosina 2016 ja 2017. Vuoden 2015 haku ylitti asetetun tavoitealan. Vuonna 2015 haettujen sopimusten sopimuskausi eli toimenpiteen toteutus tiloilla alkoi kuitenkin tässä sopimustyyppissä vasta vuonna 2016. Kurki-, hanhi- ja joutsenpelto sopimuksia oli voimassa vuonna 2017 yhteensä 51 kappaletta kokonaisalaltaan 854 hehtaaria (tavoiteala 800 ha).

Vuonna 2017 alkuperäisrotusopimuksia oli yhteensä 706 tilalla.

Ei-tuotannollisilla investoinneilla mahdollistetaan kosteikkojen perustaminen ja perinnebiotooppien sekä luonnonlaidunten ennallistaminen, jonka jälkeen investointikohteelle tulee tehdä ympäristökorvauksen mukainen viisivuotinen hoitosopimus. Hankkeita oli päättyneet vuoden 2017 loppuun mennessä 7 kpl. Hyväksytyt hankkeita oli yhteensä 298 kpl.

Vuoden 2016 hausta tehtiin päätökset vuoden 2017 alussa. Rahoitettavaksi hyväksyttiin valintakriteerien soveltamisen jälkeen yhteensä 91 hakemusta, mikä on yli 80 % tukikelpoisista hakemuksista. Noin puolet rahoitettavaksi hyväksytyistä investoinneista oli kosteikkoinvestointeja.

Kiinnostus ei-tuotannollisiin investointeihin vaihteli alueellisesti. Kosteikkoinvestoinneista hakemuksia saatiin lähes joka ELY-keskuksen alueelta, eniten Pohjois-Pohjanmaalta. Perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten alkuraivauksen investointeja haettiin myös lähes joka ELY-keskuksen alueella, eniten Etelä-Savossa, Varsinais-Suomessa.

Luonnonmukainen tuotanto

Vuonna 2017 maksettiin luonnonmukaisen tuotannon korvausta 4 236 tuensaajalle 235 925 hehtaarille (66 % tavoitteesta). Ala kasvoi noin 21 300 hehtaaria ja tilalukumäärä kasvoi yli 200 tilalla. Luonnonmukaisen tuotannon korvauksen maksettu ala kasvoi edellisestä vuodesta lähes 10 %. Luonnonmukaisen kotieläintuotannon sitoumuksen tehneitä tuensaajia oli 914. Sitoutuneiden määrä kasvoi noin 60 tilalla.

Luomutilojen keskipinta-ala jatkaa kasvuaan. Luonnonmukaista kotieläintuotantoa koskevia sitoumuksia tehneet tilat ovat keskipinta-alalta noin 89 hehtaaria, kasvinviljelytilojen sitoumuksen keskikoon ollessa noin 56 hehtaaria. Avomaavihanneksista maksettu viljelyala oli tätä tuotantoa harjoittavilla tiloilla keskimäärin 3,5 hehtaaria. Luonnonmukaisesti tuotettujen tilojen keskipinta-ala on siten suurempi kuin kaikkien tuotantosuuntien tilojen keskipinta-ala, joka oli 47 hehtaaria vuonna 2017.

Luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden markkinat ovat jatkaneet kasvuaan. Tämän yhdessä tavanomaisen tuotannon heikon kannattavuuden kanssa odotetaan edistävän luonnonmukaisesti tuotetun pinta-alan kasvua edelleen. Luonnonmukaisen tuotannon koulutuksen ja neuvonnan rooli on merkittävä uusien tuottajien luonnonmukaiseen tuotantoon sitoutumiselle. Päätös luomutuottajaksi siirtymiseen kypsyy tiloilla vähitellen ja käydyn luomukoulutuksen ja luomutuottajaksi siirtymisen välillä vierähtää usein useampi vuosi.

Luonnonhaittakorvaukset

Luonnonhaittakorvauksia maksettiin 48 276 tilalle vuonna 2017. Ala, jolle luonnonhaittakorvauksia maksettiin, oli 2,17 milj. hehtaaria.

Vuonna 2016 otettiin käyttöön rajoitus, jolla rajoitettiin luonnonhaittakorvauksiin hyväksyttävää tukikelpoista alaa hyväksymällä vain 25 % tilan kokonaispeltoalan uusista suojavaivähykkeistä luonnonhaittakorvauskelpoisiksi.

Eläinten hyvinvointi

Vuonna 2017 eläinten hyvinvointikorvausten mukaisen sitoumuksen teki 6 182 tilaa. 52 % nautatiloista, 72 % sikatiloista, 47 % lammas- ja vuohitiloista ja 81 % siipikarjatiloista teki eläinten hyvinvointisitoumuksen. Maatilojen neuvontajärjestelmän kautta on myös edistetty eläinten hyvinvointiin liittyviä asioita.

Leader-toiminta

Leader-toimintaan suunnitellusta kokonaisrahoituksesta 9 % jätettiin jaettavaksi kehystarkistuksissa vuosina 2018 ja 2020. Kehystarkistuksen tavoitteena on lisätä Leader-toiminnan vaikuttavuutta. Maa- ja metsätalousministeriö teki ensimmäisen kehystarkistuspäätöksen marraskuussa 2017. Lisäkehystä myönnettiin hakemusten perusteella niille ryhmille, jotka ovat edistyneet parhaiten paikallisen kehittämissstrategian toteuttamisessa. Yksi Leader-ryhmä valitti kehystarkistuspäätöksestä hallinto-oikeuteen, joten lisäkehysten mukaisia myöntövaltuuksia ei voitu jakaa suunnitelman mukaisesti vielä vuoden 2018 myöntövaltuuksien yhteydessä.

Maaseutuohjelmassa on asetettu Leader-toiminnalle tavoitteeksi, että sitä kautta toteutetaan 550 yritystuki-hanketta ja 3 000 kehittämishanketta. Leader-ryhmien rahoittamista hankkeista oli päättynyt 1 080 kpl. Näistä alueiden välisiä hankkeita oli 19 kpl, joista esiselvityksiä 10 kpl. Vuoden 2017 loppuun mennessä ei ollut päättynyt yhtään kansainvälistä hanketta. Hankkeita oli käynnissä 2 341 kpl, josta kehittämishankkeita oli 1 490 kpl, yritystukia 740 kpl ja alueiden välisiä ja kansainvälisiä hankkeita ja esiselvityksiä 111 kpl.

Toimintarahahankkeita oli päättynyt 5 kpl ja käynnissä 65 kpl. Toimintarahaa oli sidottu vuoden loppuun mennessä yhteensä 30 milj. euroa.

Rahoitetut hankkeet tukivat laajasti ja monipuolisesti paikallisten kehittämissstrategioiden toteuttamista. Hankkeissa tehtiin paljon yleishyödyllistä kehittämistä. Moni ryhmä raportoi yritystukien kysynnän vilkastuneen raportointivuonna. Teemahankkeet toimivat edelleen hyvinä välineinä rahoittaa pieniä toimia ja aktiivoida uusia toimijoita kehittämistyöhön.

2. Arviointisuunnitelman toimeenpanon edistyminen

Vuoden 2017 aikana maa- ja metsätalousministeriö käynnisti selvityksen maaseudun kehittämissohjelmien työllisyys- ja aluetaloudellisista vaikutuksista ja arvioinnin valtakunnallisten hankkeiden ja koordinoitihankkeiden vaikutuksista.

Vuoden 2017 aikana valmisteltiin ohjelman tavoitteissa vuoden 2018 alussa käynnistettäviä arviointeja kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjen, hiilensidonnan sekä vesien ja maaperän tilaa edistävästä toimenpiteistä sekä toinen arviointi maatalousluonnon monimuotoisuutta ja maisemaa edistävästä toimenpiteistä. Ensimmäisen tekijäksi valittiin Luonnonvarakeskus ja jälkimmäisen Suomen ympäristökeskus sekä Luonnonvarakeskus ryhmittymänä.

Ajantasainen katsaus käynnissä olevista arvioinneista löytyy täältä:

<https://www.maaseutu.fi/maaseutuverkosto/vaikutukset/arviointi/>

3. Ohjelman tavoitteiden saavuttamista edistävät toimet

Tietojärjestelmät

Hyrrä-tietojärjestelmä

Hyrrä-tietojärjestelmän kautta käsitellään maaseudun kehittämishankkeiden, yritystukien, maatalousinvestointien, nuoren viljelijän aloitustukien sekä neuvontakorvausten tuki- ja maksuhakemukset. Hyrrään tallennetaan rahoitettujen hankkeiden tavoite- ja toteumatiedot. Tiedot saadaan raportoitua tietokannasta eri tarpeisiin, esimerkiksi yhdistettäväksi muiden tietojärjestelmien tietoihin ohjelman seurannan ja toteutumisen arvioinnin tarpeisiin. Maaseutuvirasto julkistaa Hyrrässä käsitellyt tuet vuosittain huhtikuun loppuun mennessä.

Tukisovellus

Tukisovelluksella käsitellään suurin osa viljelijöille maksettavista EU-tuista ja kansallisista tuista Suomessa. Järjestelmän kautta kerätään myös suuri osa maatalouden perustilastoista. IACS-tietojärjestelmä koostuu Tukisovelluksesta, laskentasovelluksesta, raportointijärjestelmästä, maksukeräilyjärjestelmästä ja valvontasovelluksesta, jotka ovat yhteydessä keskitettyyn tietokantaan, IACS-keskusrekisteriin. Tukisovelluksen kehittämisessä on huomioitu ohjelmakauden 2014–2020 seurannan tarpeet vuodesta 2015 alkaen. Tukisovelluksesta on raportoitavissa haettujen sitoumusten ja sopimusten määrät, pinta-aliatiedot, valvontatiedot ja maksutiedot.

Seurantakomitea

Vuoden 2017 aikana seurantakomitea kokoontui 6.6. ja 22.11.

Seurantakomitean kokoonpano, esityslistat ja kokousmuistiot löytyvät maaseutu.fi-sivuilta.

Sähköinen haku ja raportointi

Merkittävä osuus tuki- ja maksatushakemuksista sekä seurantatiedoista jätettiin sähköisesti. Tukihakemuksista 58–100 %, maksatushakemuksista 69–100 % ja seurantatiedoista 92–100 % toimitettiin sähköisesti. Sähköiset maksatushakemukset yrityshankkeiden osalta olivat mahdollisia vasta 19.9.2016 lähtien.

Alaisen hallinnon, neuvojen ja potentiaalisten tuenhakijoiden koulutus

Erityisesti ohjelmakauden alussa maa- ja metsätalousministeriö koulutti alaista hallintoa, neuvoja ja potentiaalisia tuenhakijoita. Koulutusmateriaalit ovat saatavissa maaseutu.fi -osoitteesta tai Aitta-ekstranetistä.

4. Tekniseen apuun ja ohjelman julkistamiseen liittyvät toimet

Maaseutuverkosto

Verkoston toimintaa ohjaa ja linjaa maa- ja metsätalousministeriön asettama ohjausryhmä. Ohjausryhmä on asettanut työryhmiä, joiden kautta sidosryhmät osallistuvat verkoston toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Maaseutuverkoston puitteissa järjestettäviä tapahtumia oli vuonna 2017 merkittävästi vähemmän kuin edeltävänä vuonna. Osaltaan tämä selittyy palvelupakettitapahtumien määrän laskulla ja yrittäjyyskiertueen tyyppisten laajojen kokonaisuuksien puuttumisella. Tapahtumien keskimääräinen osallistujamäärä silti kas-

voi 50 % vuoteen 2016 verrattuna. Vuonna 2017 verkostotoiminnan puitteissa järjestettiin yhteensä 104 erilaista tapahtumaa, joista palvelupakettitapahtumia oli 28.

Kolmen ensimmäisen toimintavuoden aikana on maaseutuverkoston tapahtumiin osallistunut 21 800 henkilöä. Ohjelmakaudella 2007-2013 osallistujia oli yhteensä 28 892.

Vuonna 2017 koottiin kaksi uutta työryhmää: Maaseudun hyvinvointi ja Tulevaisuuden maaseutuyrittäjyys. Työryhmät aloittivat työnsä vauhdikkaasti heti vuoden 2017 alusta alkaen. Työryhmien myötä maaseutuverkosto sai taas uusia sidosryhmiä ja yhteistyökumppaneita mukaan toimintaan. Esimerkiksi hyvinvointiryhmän toiminnassa ovat vahvasti mukana mm. Työterveyskeskus ja Työturvallisuuskeskus. Tulevaisuuden maaseutuyrittäjyysryhmä on tehnyt yhteistyössä sidosryhmien kanssa yrittäjyyden edistämistoimenpiteitä.

Vuonna 2017 aloitettiin Suomen älykkäimmän kylän -kilpailun suunnittelu.

Viestintä

Viestinnän tavoitteet vuodelle 2017 olivat:

1. Maaseutuohjelman tuloksista ja mahdollisuuksista on saatavilla tietoa erilaisissa kiinnostavissa muodoissa ja monilla eri kanavilla erilaisten kohderyhmien tarpeisiin.
2. Maaseudun hyvinvointivaikutukset nousevat esiin tarinoiden ja elävien esimerkkien kautta.
3. Viestintäverkosto toimii aktiivisesti maanlaajuisesti jakaen sisältöjä ja hyödyntäen verkoston osaamista.

Vuoden 2017 elokuussa maaseutuohjelman pääviestintäkanava, verkkosivusto Maaseutu.fi, uudistui. Uudistus koski niin visuaalisuutta kuin sivuston konseptia ja rakennetta, jossa huomioitiin entistä paremmin erilaiset kohderyhmät. Uudistuksen yhteydessä luotiin kuusi esimerkkikäyttäjää, ja jokainen sisältö suunnataan jollekin näistä käyttäjistä.

Viestinnän vaikuttavuuteen panostettiin kouluttamalla viestintäverkostoa sekä mm. ELY-keskusten ohjelmavastaavia vaikuttavuudesta viestimiseen. Lisäksi sivoustouudistus toi vaikuttavuutta selkiyttämällä pääviestintäkanavaa ja siellä käytettyä kieltä, jonka kehityksestä Yksityisen kielitoimiston asiantuntija antoi kiittävää palautetta. Uudella sivustolla pystytään huomioimaan erilaiset kohderyhmät ja sitä voidaan muokata monipuolisemmin erilaisiin tarpeisiin.

YKSITYISKOHTAISEMPAA TIETOA MANNER-SUOMEN MAASEUDUN KEHITTÄMISOHJELMAN 2014–2020 TOTEUMASTA VOI LUKEA VUODEN 2017 RAPORTISTA JA TOIMENPITEITÄIN LAADITUISTA TIETOSIVUISTA, JOTKA LÖYTYVÄT OSOITTEESTA MAASEUTU.FI.

EDISTYMISEN MITTARIT KERTOVAT, MITÄ ON SAATU AIKAAN.

LIITE 1

Maaseutuohjelman toteutuma toimenpiteittäin/alatoimenpiteittäin (sitoumukset ja maksut 31.12.2017 mukaan milj. euroina)						
Toimenpiteet	Voimassa oleva maa-seutuohjelman EU:n rahoitusosuus ¹⁾	Sidottu EU:n rahoitusosuus (31.12.2017 ⁴⁾)		Maksettu EU:n rahoitusosuus (31.12.2017, takaisinperinnät ja vuoden 2016 vuosittaiselvelvitys huomioitu)		
		EU:n rahoitusosuus	% kehyksestä	EU:n rahoitusosuus	% kehyksestä	% sidotusta
1. Koulutus ja tiedonvälitys²⁾⁴⁾, yhteensä	33,60	22,48	67 %	7,12	21 %	32 %
1.1 Tuki ammatilliseen koulutukseen ja taitojen hankkimiseen	21,00	6,77	32 %	1,45	7 %	22 %
1.2 Tuki esittely- ja tiedotustoimintaan	12,60	15,71	125 %	5,66	45 %	36 %
2. Neuvonta⁵⁾	14,28	3,10	22 %	3,10	22 %	100 %
2.1 Tuki neuvontapalveluiden hyödyntämiseen ⁵⁾	14,28	3,10	22 %	3,10	22 %	100 %
4. Investoinnit fyysiseen omaisuuteen, yhteensä	159,18	101,63	64 %	50,92	32 %	50 %
4.1 Tuki maatilojen investointeihin	138,18	81,39	59 %	42,77	31 %	53 %
4.2 Tuki maataloustuotteiden jalostukseen, kaupan pitämiseen ja/tai kehittämiseen ²⁾⁴⁾	18,48	17,69	96 %	7,48	40 %	42 %
4.4 Tuki maatalouden ympäristö- ja ilmastotavoitteiden toteuttamiseen liittyviin ei-tuotannollisiin investointeihin	2,52	2,55	101 %	0,67	26 %	26 %
6. Tila- ja yritystoiminnan kehittäminen, yhteensä	140,70	48,29	34 %	23,19	16 %	48 %
6.1 Yrityksen perustamistuki nuorille viljelijöille, yhteensä	32,76	9,86	30 %	5,16	16 %	52 %
6.2 Yrityksen perustamistuki muuhun kuin maataloustoimintaan maaseutualueilla ⁴⁾	17,64	2,49	14 %	1,36	8 %	55 %
6.4 Tuki investointeihin muun kuin maataloustoiminnan perustamiseksi ja kehittämiseksi ²⁾⁴⁾	90,30	35,95	40 %	16,67	18 %	46 %
7. Maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen²⁾⁴⁾, yhteensä	33,60	23,33	69 %	7,28	22 %	31 %
7.1 Tuki maaseutualueiden kuntien ja kylien ja niiden peruspalvelujen kehittämissuunnitelmien sekä Natura 2000 -alueita ja muita luonnonarvoltaan merkittäviä alueita koskevien suojelu- ja hoitosuunnitelmien laatimiseen ja päivittämiseen	2,10	0,92	44 %	0,23	11 %	25 %
7.2 Tuki investointeihin kaikenlaisten pieninfrastruktuurien luomiseksi, parantamiseksi tai laajentamiseksi, uusiutuvia energialähteitä ja energiansäästöä koskevat investoinnit mukaan luettuina	6,30	0,86	14 %	0,40	6 %	46 %
7.3 Tuki laajakaistainfrastruktuuria varten mukaan lukien sen luominen, parantaminen ja laajentaminen, passiivinen laajakaistainfrastruktuuri sekä laajakaistan ja julkisten sähköisen hallinnon ratkaisujen saatavuus	12,60	9,45	75 %	2,86	23 %	30 %
7.4 Tuki investointeihin maaseutuväestölle suunnattujen paikallisten peruspalveluiden, vapaa-aika ja kulttuuri mukaan luettuina, ja niihin liittyvän infrastruktuurin perustamiseksi, parantamiseksi tai laajentamiseksi	6,30	7,05	112 %	2,43	39 %	34 %
7.5 Tuki investointeihin vapaa-ajan infrastruktuurin julkista käyttöä, matkailuneuvontaa ja pienimuotoista matkailuinfrastruktuuria varten	4,20	3,77	90 %	1,08	26 %	29 %
7.6 Tuki kylien, maaseutumaiseman ja luonnonarvoltaan merkittävien alueiden kulttuuri- ja luonnonperinnön säilyttämiseen, ennallistamiseen ja kohentamiseen liittyviin tutkimuksiin ja investointeihin, niihin liittyvät sosioekonomiset näkökohdat mukaan luettuina, sekä ympäristöalan tiedotust toimiin	2,10	1,28	61 %	0,29	14 %	22 %
10. Ympäristökorvaukset	666,26	641,28	96 %	426,24	64 %	66 %
10.1 Ympäristökorvaukset	665,88			426,19	64 %	
10.2 Tuki maatalouden geenivarojen säilyttämistä, kestävää käyttöä ja kehittämistä varten	0,38			0,04	11 %	

11. Luonnonmukainen tuotanto	136,92	118,24	86 %	63,64	46 %	54 %
<i>11.2 Korvaus luonnonmukaisen maatalouden käytäntöjen ylläpitämisestä</i>	136,92	118,24	86 %	63,64	46 %	54 %
13. Luonnonhaittakorvaukset	760,20	462,93	61 %	462,93	61 %	100 %
<i>13.1 Korvaus vuoristoalueilla</i>	424,45			267,94	63 %	
<i>13.2 Korvaus muille alueille, joilla on luonnonolosuhteista johtuvia huomattavia rajoitteita</i>	335,75			195,00	58 %	
14. Eläinten hyvinvointi	192,36	89,27	46 %	78,35	41 %	88 %
16. Yhteistyö ja innovaatiot²⁾⁴⁾, yhteensä	67,20	31,05	46 %	6,47	10 %	21 %
<i>16.1 Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)</i>	4,20	1,00	24 %	0,00	0 %	0 %
<i>16.2 Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen</i>	16,38	7,96	49 %	1,54	9 %	19 %
<i>16.3 Tuki (muuhun) yhteistyöhön pienten toimijoiden välillä yhteisten työprosessien järjestämiseksi sekä tilojen ja resurssien jakamiseksi sekä matkailun kehittämiseksi/markkinoimiseksi</i>	8,40	3,70	44 %	0,82	10 %	22 %
<i>16.4 Tuki horisontaaliseen ja vertikaaliseen yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden perustamiseksi ja kehittämiseksi sekä tuki paikallisiin menekinedistämistöimiin lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten</i>	10,92	0,77	7 %	0,15	1 %	19 %
<i>16.5 Tuki yhteisiin toimiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin</i>	4,62	2,22	48 %	0,42	9 %	19 %
<i>16.6 Tuki yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä elintarvikkeissa, energiantuotannossa ja teollisissa prosesseissa käytettävän biomassan tarjoamiseksi kestäväällä tavalla</i>	12,18	1,65	14 %	0,47	4 %	29 %
<i>16.9 Tuki maataloustoiminnan monipuolistamiseksi terveydenhuollon, sosiaalisen integroitumisen, yhteisön tukeman maatalouden sekä ympäristöä ja elintarvikkeita koskevan koulutuksen aloilla toteutettaviin toimintoihin</i>	4,20	0,29	7 %	0,03	1 %	11 %
<i>16.10 Muut</i>	6,30	13,47	214 %	3,04	48 %	23 %
19. Leader³⁾, yhteensä	126,00	66,45	53 %	26,06	21 %	39 %
<i>19.2 Tuki paikallisen kehittämisstrategian mukaisten toimien toimenpanoon⁴⁾</i>	91,14	49,01	54 %	20,38	22 %	42 %
<i>19.3 Paikallisen toimintaryhmän yhteistyötoimien valmistelu ja toimeenpano⁴⁾</i>	9,66	4,84	50 %	1,17	12 %	24 %
<i>19.4 Toimintakustannukset ja toiminnan edistäminen</i>	25,20	12,60	50 %	4,51	18 %	36 %
20. Tekninen apu, yhteensä	29,40	20,73	71 %	2,90	10 %	14 %
<i>20.1 Tuki tekniseen apuun (muu kuin kansallinen maaseutuverkosto)</i>	25,20	17,86	71 %	2,82	11 %	16 %
<i>20.2 Tuki kansallisen maaseutuverkoston perustamiseen ja toimintaan</i>	4,20	2,87	68 %	0,08	2 %	3 %
Kaikki yhteensä	2 359,70	1 628,80	69 %	1 158,20	49 %	71 %

¹⁾ Alustavat määrät toimenpiteittäin/alatoimenpiteittäin, jotka sisältävät 6 %:n suoritusvarauksen. Suoritusvarauksen saamisen edellytyksenä on ohjelma-asiakirjan luvussa 7 esitetyn tuloskehysten tavoitteiden

²⁾ Muu kansallinen julkinen rahoitus (pääosin kuntien rahoitus) 19 milj. €, josta arvioidaan kertyvän pääosa maaseudun palveluiden ja kylien kehittämisen (nyt 70 %) sekä yhteistyön ja innovaatioiden (nyt 22 %) kautta. Vähäinen osa kertyy koulutuksen ja tiedonvälityksen (nyt 7 %) sekä yritysinvestointien (tp:t 4.2 ja 6.4, nyt 1 %) kautta. Arvioitu kertymä sitoumusten osalta oli 31.12.2017 mennessä noin 11,8 milj. € (62 % kehyksestä), josta kuntien rahoitusta oli noin 8,8 milj. € (75 %).

³⁾ Muu kansallinen julkinen rahoitus (pääosin kuntien rahoitus) 60 milj. €. Arvioitu kertymä sitoumusten osalta 31.12.2017 mennessä oli noin 32 milj. € (53 % kehyksestä).

⁴⁾ Yritys- ja hanketukien sitoumukset: Yritys- ja hanketukien rahoituskehyksestä (ilman Leader-ryhmien toimintarahaa) oli sidottu 31.12.2017 mennessä noin 52 %. ELY-keskusten hanketuissa oli sidottu noin 57 % ja yritystuissa noin 44 % maaseutuohjelman ao. toimenpiteiden rahoituskehyksistä. Leaderin osalta (ilman toimintarahaa) sidonta-aste oli noin 53 %. Käytettävissä olevasta EU-valtuudesta (ilman Leader-ryhmien toimintarahaa) oli sidottu noin 86 % (ELY-keskuskiintiöt 85 % ja Leader-ryhmät 88 %). Yritystukien osalta päätöksenteko käynnistyi joulukuussa 2015 ja hanketukien osalta tammikuussa 2016.

⁵⁾ Sitoumukset vastaavat 31.12.2017 mennessä toteutuneita maksuja.